YA’KÛB BİN İSHÂK HADRAMÎ

On kırâat imamından dokuzuncusu. Kur’ân-ı kerîmin kırâatini, okunuş şekillerini ve bununla ilgili usûlleri, kaideleri naklen bildiren kırâat imâmlarındandır. Künyesi, Ebû Muhammed olup, Basralıdır. 205 (m. 820) senesinde 88 yaşında vefât etmiştir. Basra’da, rivâyet edilen ve yayılan kırâatin Ebû Amr’dan sonra imamıdır. Sâlih, sika (güvenilir) bir âlim olup, kırâat ilminde rumuzu (yâ ve ayn) harfleridir. Babası ve dedesi de kırâat âlimi idi. Ebû Hâtem şöyle demiştir: “Ya’kûb bin

İshâk, âlimler yetiştiren bir aileye mensûbtu. Kırâat, Arab dili ve fıkıh ilminde büyük bir âlim idi. Kırâat öğretenlerin en meşhûrlarından olup, bizim zamanımızda gördüğümüz âlimler içerisinde en üstünü idi. Hurufatta, Kur'ân-ı kerîmdeki kelimeler üzerinde, harf ayrılıklarında ve sebeblerinde ve nahiv âlimlerinin bu husûstaki bildirdikleri husûslarda kuvvetli bir âlim idi."

Ya'kûb bin İshâk, kırâat ilmini arz yoluyla (okuyup dinletmek yoluyla) Selâm bin Süleymân'dan, Mehdî bin Meymûn'dan, Ebû Esheb el-Utâridî'den ve diğer kırâat âlimlerinden almıştır. Kırâat ilminde silsilesi şöyledir: Kendisi kırâat ilmini Selâm bin Süleymân'dan, bu zât Âsım bin Ebî Necûd'dan, bu zât da Hazreti Ali'den, Hazreti Alide Peygamber efendimizden (aleyhisselâm) naklen almıştır. Kendisinden ise birçok kırâat âlimi kırâat işitip, nakletmişlerdir. Kırâatta meşhûr iki râvîsi vardır. Bunlardan birincisi, Muhammed bin el-Mütevekkil'dir. Künyesi Ebû Abdullah olup, Ruveys lakabı ile tanınmıştır. Diğer râvisi Ravh bin Abdülmü'min'dir. Künyesi Ebü'l-Hasen olup, Ravh ismiyle meşhûrdur.

Ya'kûb bin İshâk, nahiv, kırâat, Arap dilinde, dil rivâyetinde ve fıkıh ilminde meşhûr bir âlim idi. Ebû Hatim Sicistânî şöyle demiştir: "Gördüğüm âlimler içerisinde, harflerin telaffuzunu, ihtilâf, sebeb ve yollarını, nahiv yollarını ondan daha iyi bilen yoktur" İmâm-ı Cezerî de "Ya'kûb, nahiv ilminde ve kırâat ilminde zamanının en meşhûr âlimi idi" demiştir.

Ya'kûb bin İshâk hadîs ilminde de âlim olup, hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Rivâyetleri, Sahîh-i Müslim'de, Sünen-i Ebî Dâvûd'da, Sünen-i Nesâî'de, Sünen-i İbn-i Mâce'de yeralmıştır. Hadîs-i şerîf rivâyet ettiği zâtlardan ba'zıları şunlardır: Dedesi, Zeyd bin Abdullah, Esved bin Şeybân, Süheyl bin Mihran, Sevâde bin Ebî Esved, Süleymân bin Muâz ed-Da'bî, Selîm bin Hayyam, Hammâd bin Seleme ve diğer âlimlerdir. Kendisinden ise, Amr bin Ali, Ebû Rebî Zehrânî, Abdullah bin Muhammed bin Yahyâ Tarsûsî, Ukbe bin Mukrim ve diğer hadîs âlimleri hadîs-i şerîf rivâyet etmişlerdir.

İbn-i Hallikan şöyle demiştir: Arabiyât ilimlerini ilk defa ortaya koyan ve rivâyet eden Ebü'l-Esved Düelî'dir. O da bunu Hazreti Ali'den öğrenmiştir. Ebü'l-Esved'den, Meymûn Akran, bundan Anbese, sonra Abdullah bin Ebî İshâk Hadramî almıştır. Bu zât Ya'kûb bin Hadramî'nin dedesidir. Bundan Îsâ bin Ömer Sakafî, bundan Halîl bin Ahmed, bundan Sibeveyh ve bundan da Ahfeş almıştır.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-13, sh. 243

2) Vefeyât-ül-a'yân cild-6, sh. 390

3) Miftâh-üs-se'âde cild-2, sh. 43

4) Tabakât-ı İbn-i Sa'd cild-7, sh. 304

5) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 14

6) Bugyet-ül-vuât cild-2, sh. 348

7) Tehzîb-üt-tehzîb cild-11, sh. 382